

nutiu, aquest, de l'adj. *bru*, i <BRUNI-SIND, aquell, cpt. amb e2l fecund -SINDIS; cf. Först. 1339; Aebischer *Onom.* § 38)

MONTBUI

1) Més conegut com a determinatiu de la vila de CALDES DE MONTBUI, en el Vallès oriental. Pren nom sens dubte del castell de *Montbui*, dalt d'un tossal al NE. de la vila; i del castell vindria també el de la capella i antiga església de Sant Mateu de *Montbui*, poc més al Nord (ja en te. de Bigues o de Sta. Eulàlia)

PRON. *mumbúij*, oït en les masies del peu, en la visita que hi vaig fer el gener de 1927; amb una vista sense límits cap a Caldes i cap a la ribera del Tenes (on hi ha Bigues etc.). El fet de ser un puig, castell i església tan conegut i visible, ja feia comprendre l'aplicació del seu nom com determinant del de Caldes.

MENCIONS ANT. De Caldes en podríem citar moltes més però bastaran tres que tinc a mà, on el nom va combinat amb el seu determinatiu: 1074: villa *Calidarum de Monte Boyno* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 484). *Fi S. XIII. Caldes de Montboy* (Soldevila, *Pere el Gran*, III, 476); 1359: *Caldes de Muntbuy* (*CoDoACA* XII, 10).

El castell, per si sol, també consta des d'aquell temps: 1195: *Kastri de Monteboyno* (*Cart. St. Cugat* III, 339). 1359: *Munbuy* (*CoDoACA* XII, 6).

2) MONTBUI, a l'Anoia, 3 k. al S. d'Igualada. També ha estat sobretot el nòm d'un castell, situat al cap de la Tossa de *Montbui*; i encara que en la terminologia administrativa i eclesiàstica es doni el nom de STA. MARGARIDA de *Montbui* al municipi i a la paròquia, l'ús popular es limita a dir-ne *Montbui* de tot plegat: *mumbúij* anotava Casac. a Igualada, Freixenet i Santa Coloma de Queralt, 1920, i com a nom total: tant és així que com a gentilici els diuen *alz mumbúijézus*; el 1932 i el 1954 vaig anotar jo mateix *mumbúij* a Igualada; i igual observà Pau Miró el l'enq. que hi féu el 1938 per al nostre *Onom.*

MENCIONS ANT. 936: in comit. Menresa, infra te. de *Montebui* (*Dipl. Cat. Vic.*, 149, 175, orig.); 960: «castro --- Touos --- comit. Minorisa --- castro *Montebui* --- ab Occid.: *ad Ipsa Godda*, Circi *Clariana* --- *Jorba* ---» (ibid. 276, 328); 978: «castris --- *Monteboi* ---» (Mas, *NHBna.* XIII, 207); 987: *Montebui* (Balari, *Orig.* 108).

Sempre formes en -o(u)i(n), -ui(n), *S. XI* ss. 1023: *Monteboui*, *Monteboi* (Ripoll Vilamajor, *Monogr.* XLII, 1); 1166: «apud S. Columbam --- de *Montbuin* --- Berengarii de *Montbuin*» (*Cart. St. Cug.* III, p.223); 1166: *Munt Buin* (Mas, *o.c.* v, 261); *S.XII*, en les llistes de parr. del bisbat de Vic, p.p. Pladevall (nº 188):

Pbr. de Monte Buyo (doc. II), *de Monte Boio* (I), *de Monte Buini* (III); 1169: terminum *Montis Bouini* (Mas XIII, 217); 1205: «eccl. de *Monte Boyno*» (*Cart. S.C.* III, 376); 1205: *Montis Bovini* (*Cart. St. Cugat*, III, 379); 1331: eccl. de *Muntboy* (Junyent, *Mi. Griera* I, 377); 1359: castell de *Muntbuy* (*CoDoACA* XII, 34).

Encara que la pron. moderna en tots dos casos (i en algun altre dels parònims següents, de data moderna, que indicaré) és *mumbúij* amb accent a la *ú*; i encara que ni de les dades antigues amb *o* no es dedueix amb seguretat una accentuació diferent, la única rima antiga que tenim mostra que, en el S.XV, l'accent queia en la *í*.

En efecte, apareix com NP en un *maldit* d'Ausiàs Marc, on acusa una dona d'alcovota, perquè torba i arregla amors: «quan oÿreu --- 'Alcovota provada', responeu tost, que per vós ho diran / --- / Tots los qui torb' o cunçament voldreu / en fets d'amor, enprau *Na Monbohí* /li sarcàsticament:] ella us farà tot lo que féu a mi: /no's pot saber l'endrec que-y trobareu!» (XLII, v. 42).¹

En la forma moderna del nom de *Montbui* hi ha trasllat de l'accent en hiatus, conforme al tipus català, quasi obligat: BO(V)INA *buína* > *buïna*, COCINA > *coïna* > *cúina*, *duia* > *dúia*, *Roira* > *Rúira*, *aina* > *èina*, *ro(s)ina* > *ròina*. També en el nom de la Vall de *Boí* ho fan així molts (p. ex. a Cabdella; *búij*, anotava Violant en la *Misc. Fabra*), i jo mateix ho he sentit a alguns boïnesos.

30 Per a l'*ETIM.* hi havia aquí coincidència, verament traidora, del nom de *Caldes de Montbui* amb el de *Caldes de Boí* (la famosa estació termal de l'alta Ribagorça). Balnearis tots dos... però res a veure, en realitat, entre els llocs, puix que *Montbui* és el nom d'un castell, ben separat de la vila de Caldes: cal cercar-li, doncs, una etimologia en tant que castell, i res d'aigües ni de banys (el balneari no comptava per a la població rural ni per a la gent de guerra). I l'altre, el *Montbui* d'Igualada, és també el nom d'un castell i d'una tossa. No en dubtem i no se'n acudís pensar si li ve de cap font que podria suscitar la sospita d'algun mot ignot, que significués quelcom d'aigua o de font. Es comprova que en el de l'Anoia no hi ha cap font notable,² altrament tampoc res romànic ni pre-romà que hi pogués donar origen ni arrel.

Res en comú, doncs, no hi ha amb el nom del pirinenc *Boí*. ¿Per què MONS BOVINUS com diu superficialment *AlcM*? Perquè VALLIS BOVINUS és realment l'etim. del *Boí* de Ribagorça; però allí això s'imposa: és la vall de les grans vacades, la més rica en vaques de tot el Pirineu (ll. BOS, -VIS, l'animal bòvid, mascle o femella). Res a veure això amb el paisatge del turó del Vallès ni del de l'Anoia.

Cal tornar sòbriament al fonament segur: dos castells, dalt d'un turó: que -pertot, Cat., França, It. etc- solen dur, junt amb MONT el nom d'un senyor o fun-